

Sosiaali- ja
terveysministeriö

TAE 2026

Sosiaali- ja terveysministeriö, PL 33

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2026
talousarvioksi

Mikko Staff
Talousjohtaja
29.9.2025

Yleistä

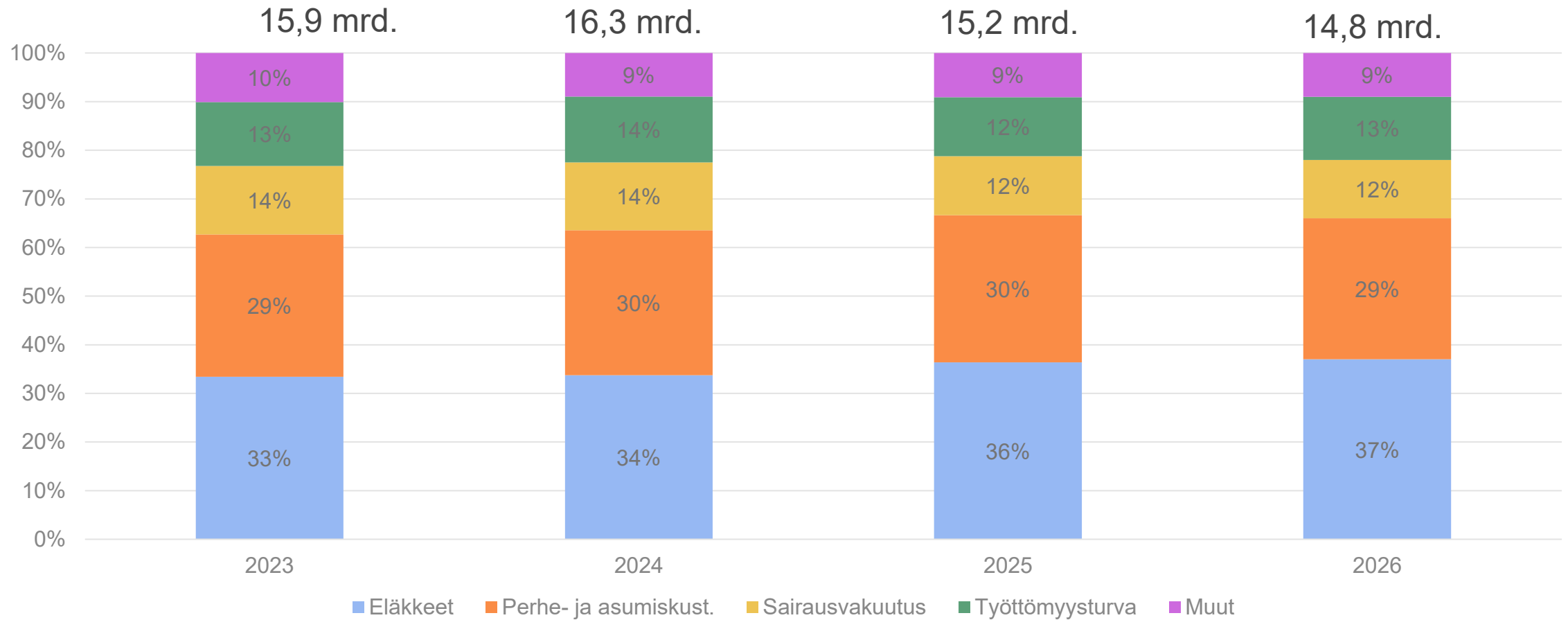

Pääluokan loppusumma 14,8 mrd. euroa

- runsas 16 % valtion budjetista, hyvinvointialueet huomioiden (SOTE 26,6 mrd. euroa) toimialan osuus on noin 46 %
- PL 33 vajaa 0,5 mrd. euroa pienempi kuin 2025 varsinainen talousarvio
- Muutokset pääosin säästöpäätösten toteuttamisesta sekä sosiaaliturva- ja toimeentuloturvaetuuksien tarvearvioiden tarkistuksista
- Suurimmat muutokset lukutasolla:
 - Työttömyysturva +10 % / +183 milj. euroa
 - Tutkimus ja kehittämistoiminta +3 % / +3,2 milj. euroa
 - Veteraanien tukeminen -27 % / -33,7 milj. euroa
 - Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen -12 % / -35,5 milj. euroa
 - Perhe ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut -9% / -419 milj. euroa

Pääluokka 33

Perhe- ja asumiskustannusten tasaus

- 4,3 mrd. euroa, vähennystä 419 milj. euroa
- Opiskelijat palautettiin opintotuen asumislisän piiriin 1.8.2025 alkaen, mikä vähentää asumistuen määräraahatarvetta 219 milj. euroa vuonna 2026 (182 milj. euroa v. 2025)
- Toimeentulotukilakia uudistetaan osana laajempaa sosiaaliturvauudistusta. Toimeentulotuen hakijalle säädetään aiempaa vahvempi velvoite hakea ensisijaisia etuuksia, kuten työttömyysturvaetuuksia, toimeentulotuen sijaan. Kokonaisuudistus vähentää määräraahatarvetta toimeentulotuessa 107 milj. eurolla ja lisää työttömyysturvassa 50 milj. eurolla.
- Elatustukijärjestelmää uudistetaan vahvistamalla elatusavun ensisijaista asemaa lapsen elatuksen turvaajana. Muutoksen säästövaikutus on 3 milj. euroa, josta 1 milj. euroa on huomioitu vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa.
- Äitiysavustuksen rahasummaa ja äitiyspakkauksen arvoa kasvatetaan 40 eurolla 210 euroon 1.4.2026 lukien. Korotukseen kohdennetaan 1,32 milj. euroa.
- Kelan toimintakuluihin ehdotetaan yhteensä 452 milj. euroa, jossa on vähennystä 42 milj. euroa vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.
 - Toimintakuluissa on huomioitu eläkekulujen kasvun ja ansiotason muutoksen lisäksi
 - Kela-korvausten valinnanvapauskokeilun vaikutukset toimintakuluihin sekä
 - kertaluonteisena toimintamenosäästönä vähennystä 50 milj. euroa.

Sairausvakuutus

- Valtion osuus 1,8 mrd. euroa, vähennystä 82 milj. euroa
- Yli 65-vuotiaiden Kela-korvauksiin perustuvaan valtakunnalliseen valinnanvapauskokeiluun kohdennetaan valtion rahoitusosuutena 44,5 milj. euroa vuonna 2026.
- Yleis- ja erikoislääkärin vastaanottokäynnistä maksettava Kela-korvaus palautetaan 30 eurosta 8 euroon. Muutokset vähentävät valtion rahoitusosuutta 29,2 milj. eurolla.
 - Muutokset eivät kohdistu Kela-korvauksiin tehtyihin muihin laajennuksiin (mm. hedelmöityshoidot, suun terveydenhuolto, gynekologin vastaanotto ja fysioterapia) tai vuotta 65 täyttäneiden valinnanvapauskokeiluun.
- Lääkkeiden ehdolliseen korvattavuuteen liittyvää lääkeyritysten palautusmaksuarviota korotetaan 90 milj. euroon
 - Tämä vähentää valtion rahoitusta 15,4 milj. euroa
 - Lisäksi palautusmaksut ohjataan jatkossa täysmääräisesti Kelan sairausvakuutusrahastoon alentamaan valtion rahoitusosuutta sairaanhoitovakuutuksen menoista, joka alentaa valtion rahoitusosuutta 43,7 milj. eurolla.
- Lääketaksaa tarkistetaan muuttamalla lääketaksa-asetusta. Samalla uudistetaan apteekkiveroa siten, että vero määräytyy myyntikatteesta eikä liikevaihdosta nykyiseen tapaan. Muutokset alentavat valtion rahoitusosuutta lääkekorvauksista 15,4 milj. eurolla.
- Laittomasti maassa oleskelevien terveydenhuoltoa ollaan rajoittamassa siten, että heille tarjottaisiin jatkossa pääsääntöisesti vain kiireellinen terveydenhoito. Muutoksen säästövaikutus on 0,56 milj. euroa sairaanhoitovakuutuksen valtion osuuteen.

Työttömyysturva

- Noin 2,1 mrd. euroa, lisäystä 183 milj. euroa
- Työttömyysturvaseuraamuksia työnhaun tai työvoimapalveluihin osallistumisen laiminlyönnistä kiristetään. TEM:ssä valmistellun HE:n mukaisesta säästöstä 28,1 milj. euroa kohdentuu työttömyysetuuksien valtion osuuteen STM:n pääluokassa.
 - Muutosten vuoksi asumis- ja toimeentulotukimenojen arvioidaan kasvavan yhteensä 24,1 milj. euroa.
- Työttömyysturvassa otetaan käyttöön uusi yleistuki osana laajempaa sosiaaliturvauudista. Muutoksen myötä työmarkkinatuki- ja peruspäiväraha järjestelmät lakkautetaan. Muutosten arvioidaan laskevan etuuskuluja 2,5 milj. euroa.
 - Säästöstä 1,8 milj. euroa kohdistuu valtion rahoitusosuuteen ja 0,7 milj. euroa kuntien rahoitusosuuteen.
- Kotihoidon tuen ns. Norjan mallin valmistelu on viivästynyt ja sen poistoa tullaan ehdottamaan täydentävässä talousarviossa.

Eläkkeet

- 5,5 mrd. euroa, jossa vähennystä 24 milj. euroa
- Eläkkeensaajan asumistuen määräytymisen ehtoja muutettiin 2025 erityisesti varakkaimpien tuensaajien osalta siten, että etuusmenon säästö on
 - 9,5 milj. euroa v. 2025,
 - 28,5 milj. euroa vuonna 2026 ja
 - 38,0 milj. euroa vuodesta 2027 eteenpäin.
- Yrittäjän työeläketulon tarkistamiseen muutoksia vuodesta 2026 alkaen. Vuosina 2023—2025 aloittaneille yrittäjille säädetään sama 4 000 euron korotusraja kuin muille yrittäjille ensimmäisiin työtulotarkastuksiin vuosille 2026—2028. Muutos nostaa valtion osuutta yrittäjän eläkemenosta 15 milj. eurolla.

Indeksijäädytys

Indeksijäädytys vaalikaudeksi koskee kansaneläkeindeksiin (KEL) ja kuluttajahintaindeksiin (KHI) sidottuja etuuksia pois lukien toimeentulotuki, eläkkeet, rintamalisät, vammaisetuudet, elatustuki, lääkkeiden vuosiomavastuu, sotilasavustuksen perusavustus ja luopumistuen täydennysosa.

Indeksijäädytyksen kumulatiivinen vaikutus vuosina 2024-2026 on arviolta noin 270 milj. euroa.

Valtionosuudet, milj. euroa kumulatiivisesti	2024-2026
Eläkkeensaajan asumistuki	-66,0
Yleinen asumistuki	-60,0
Työmarkkinatuki, peruspäiväraha, yleistuki	-114,1
Valtion rahoittamat sv-päivärahat	-23,7
Opintotuki	-40,9
Lastenhoidon tuet	-0,1
Jäädytysten vaikutus toimeentulotukeen	36,0
	-268,8

Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

- Sosiaali- ja terveydenhuollon tukemiseen (luku 60) 331 milj. euroa, joka on n. 27 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa.
- Määrärahatason alenemisesta 30 milj. euroa selittyy elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksen päätymisestä
- Sosiaali- ja terveydenhuollon erikoistumiskoulutuksessa huomioitu kertaluonteisena vähennyksenä 15 milj. euroa ja tuottavuussäästönä 3,1 milj. euroa (89,9 milj. euroa)
- Hallitusohjelman mukainen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisuus:
 - C-hepatiitin eliminointiin n. 10 milj. euroa
 - nuorten huumekuolemien ehkäisyyn 7,4 milj. euroa, josta 1 milj. euroa kohdennetaan STEA-avustusten kautta yhdistyksille ja järjestöille.
 - Lastensuojelun hybridimallin käynnistämiseen 0,5 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

- Puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen ylläpitotehtäviin 7,5 milj. euroa.
- Turvakotitoiminnan rahoitukseen lisäystä 3,45 milj. euroa (31 milj. euroa)
- Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle valtion rahoitusta 73,3 milj. euroa, jossa on huomioitu terapiatakuuta koskien n. 0,6 milj. euron lisäys.
- Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoimintaan n. 41 milj. euroa:
 - lisäystä 2 milj. euroa tukikohtaverkoston laajentumisesta johtuen
 - vähennystä 1,4 milj. euroa yhtiön arvonalisäverotukselliseen asemaan liittyen
- Matalan kynnyksen mielenterveysavun ja -palvelun kehittämishankkeisiin 2 milj. euroa ja itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoon 0,3 milj. euroa.
- Rikos- ja riita-asioiden sovitteluun 7,6 milj. euroa, jossa on lisäystä 0,5 milj. euroa kustannusnoususta johtuen.

Terveysten ja toimintakyvyn edistäminen

- Terveysten ja toimintakyvyn edistämiseen 59,6 milj. euroa, lisäystä 0,15 milj. euroa
- Osana hallitusohjelman mukaista investointiohjelmaa jatketaan ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemista 6,5 milj. euron määrärahalla.
- Lisäksi nuoriin kohdistuvaan erityiseen huolenpitoon 2,5 milj. euroa ja huumevalistustyöhön 0,5 milj. euroa.

Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

- Avustuksiin yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen 268,6 milj. euroa
- Tämä on noin 35,5 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa
- Taseen jakamattomista RAY voittovaroista puretaan viimeisen kerran 25,8 milj. euroa vuonna 2026
- Selvitysosassa avustuskokonaisuuksien ja –lajien arviot 2026 tasoista tarkentuneet, josta Stea toimittaa kirjallisen lausunnon

Stea momentin 33.90.50 selvitysosan taulukot

Avustustoiminnan avustuskokonaisuuksien toteutunut/arvio 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen	96	85	(80) 76
Terveysten edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen	106	83	(68) 67
Osallisuuden, toimijuuden ja arjenhallinnan tukeminen	135	99	(100) 88
Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen	47	37	(21) 38
Yhteensä	384	304	(269) 269

Avustusmäärärahan käyttö avustuslajeittain toteutunut/arvio vuosina 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Yleisavustukset	68	63	(84) 52
Kohdennetut toiminta-avustukset	237	220	(172) 212
Investointiavustukset	7	1	(1) 1
Hankeavustukset	72	20	(12) 4
Yhteensä	384	304	(269) 269

Virastot ja laitokset

- Virastojen ja laitosten määrärahoissa on huomioitu mm. palkkauksen tarkistuksina 3,8 milj. euroa ja tutkimuslaitosten post doc -ohjelmien jatkuminen (1,8 milj. euroa) sekä uudet toimintamenosäästöt (5,4 milj. euroa).
- Toksikologisten osaamiskeskusten perustamiseen Itä-Suomeen 0,4 milj. euroa.
- Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen osoitetut määrärahat yhdistetään osaksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoja.
- Opintotuen muutoksenhakulautakunnan (OKM) siirto Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan yhteyteen siirtona 0,7 milj. euron
- Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto (Valvira) yhdistetään uuteen Lupa- ja valvontavirastoon (LVV). Valviran toimintamenomomentti lakkautetaan ja määrärahat siirretään uudelle virastolle
- Psykoterapiakoulutuksen kaksipuolaisuuden toteutukseen 5 milj. euroa.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Hyvinvointialueet ja kuntien peruspalvelujen valtionosuudet Pääluokka 28 (VM)

Hyvinvointialueet (pääluokka 28)

Valtiovarainministeriön pääluokkaan kuuluvassa hyvinvointialueiden rahoituksessa on huomioitu hallitusohjelman sekä vuosia 2026—2029 koskevan julkisen talouden suunnitelman mukaisina tehtävälainsäädännön muutoksina

- henkilöstömitoituksen kehittäminen teknologiaa hyödyntäen ja teknologian hyödyntäminen kotihoidossa -50,9 milj. euroa
- sairaaloiden ja päivystysten erikoissairaanhoidon työnjakoon liittyvään säästön kasvu -23,4 milj. euroa
- vammaispalvelulain soveltamisalan muutos ja tarkentaminen siten, että ko. laki säilyy erityislakina -20,2 milj. euroa ja lisäyksenä voimassa oleva lain lisäys +6,4 milj. euroa, nettovaikutus -13,8 milj. euroa
- terveystarkastuksista saatava säästö -2,55 milj. euroa

Hyvinvointialueet (pääluokka 28)

- kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien hallinnollinen keventäminen -1,6 milj. euroa
- käyttämättä jääneen terveydenhuollon palvelun maksun korotus -1,5 milj. euroa
- tietoineistojen käsittelyn laajentaminen (nk. toisiolaki) 1,0 milj. euroa
- hedelmöityshoitojen haittakorvauksen korotus 0,01 milj. eur
- vuoden 2025 ensimmäisessä lisätalousarviossa päätetty ajokorttitarkastuksen rajaamiseen julkisen palveluvalikoiman ulkopuolelle liittyvä säästö, -3,2 milj. euroa.

Lisäyksenä:

- omais- ja perhehoidon palkkitason nostaminen 15,8 milj. euroa

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus (pääluokka 28)

- Kuntien osuus perustoimeentulotuesta arviolta 521 milj. euroa (vähennetään valtionosuudesta vuonna 2028)
- Kuntien osuus työttömyysturvasta arviolta 878,9 milj. euroa
- Norjan malliin lisäystä 1,2 milj. euroa, joka tullaan TAET:ssa ehdottamaan poistettavaksi viivästymisen takia

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Yhteisvaikutusten arvioinnit

Hallituksen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksia arvioivat muistiot

- Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi 22.9.2025 kolme muistioita, jotka arvioivat hallituksen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksia vaalikauden aikana.
 1. Vuosien 2024–2026 muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.
 2. Arvio hallituksen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksista toimeentulotuen käyttöön sekä tulonjakoon.
 3. Arviointimuistio hallituksen esityksien toimeentulotuesta, yleistuesta ja työttömyysturvalain muuttamisen yhteisvaikutuksista.

Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviomuistio ihmisryhmiin kohdistuvista yhteisvaikutuksista

- Muistiossa kuvataan jo aiemmin tehtyjen muutosten ja nykyisten muutosten vaikutuksia samoihin ihmisryhmiin ihmisvaikutusten arvioinnin näkökulmista, että perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin näkökulmasta.
- Muistiossa on tehty perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia, erityisesti suhteessa perustuslain 19.1 §: turvattu yhdenvertaisuus sekä oikeus sosiaaliturvaan.

Yhteisvaikutukset toimeentulotuen käyttöön sekä tulonjakoon.

- Arvioidaan vuosien 2024–2025 lakimuutoksien sekä vuodelle 2026 esitetyn toimeentulotuen kokonaisuudistuksen yhteisvaikutuksia toimeentulotuen tarpeeseen ja tulonjakoon.
- Muistiossa tarkastellaan kolmea kokonaisuutta:
 1. Tarkastelu toimeentulotuen saajamäärien kehityksestä hallituskaudella Kelan tilastojen avulla.
 2. Tarkastelu toimeentuloturva- ja veromuutosten vaikutuksista tulonjakoon.
 3. SISU-mikrosimulointimallilla tehty tarkastelu muutosten kohdentumisesta toimeentulotuen saajiin.

Hallituksen esityksien toimeentulotuesta, yleistuesta ja työttömyysturvalain muuttamisen yhteisvaikutuksista

- Näiden kolmen esityksen yhteisvaikutukset työttömien henkilöiden toimeentuloon riippuisivat pääosin heidän käyttäytymisestään.
- Arviointimuistion mukaan oikeutta sosiaaliturvaan heikentäisivät vain toimeentulotuen ansiotulovähennyksen poisto ja toimeentulotuen perusosaan esitetty tasomuutos.
- Hallituksen esitysten suora julkista taloutta vahvista vaikutus on noin 78 miljoonaa euroa. Lisäksi esitysten arvioidaan vahvistavan työllisyyttä ja sitä kautta julkista taloutta noin 48 miljoonalla eurolla.

Sosiaali- ja
terveysministeriö